

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Декан гуманітарно-педагогічного
 факультету
 Л.Л. Станіславова
 3. Вересня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Анатомія людини
 Назва дисципліни

Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність – 017 Фізична культура і спорт
Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма – Фізична культура і спорт
Обсяг дисципліни – 5 кредитів ЄКТС, *Шифр дисципліни* – ОЗП.10
Мова навчання – українська
Статус дисципліни – обов'язкова (дисципліна загальної підготовки)
Факультет – Гуманітарно-педагогічний
Кафедра – Екології

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Вид семестрового контролю	
			Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, в т.ч. ІРС			Залік	Іспит
					Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
Д	1	1	5,0	150	68	34	34			82				+

Робоча програма складена на основі освітньої-професійної програми та стандарту вищої освіти зі спеціальності «Фізична культура і спорт» першого бакалаврського рівня.

Програму складено д. пед. н., доцент Г.А. Білецька
 Вчений ступінь, звання, ініціали, прізвище

Схвалено на засіданні кафедри Екології

Протокол № 1 від 29.08 2019 р. Зав. кафедри екології Н.Г. Міронова
 Ініціали, прізвище

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету

Голова Вченої ради Л.Л. Станіславова
 Підпис

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна «Анатомія людини» займає провідне місце у підготовці фахівців освітнього рівня бакалавр за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Пререквізити – вхідна.

Кореквізити – «Біохімія фізичної культури і спорту»; «Фізіологія людини»; «Фізіологія рухової активності»; «Долікарська медична допомога у невідкладних станах»; «Спортивна морфологія»; «Теорія і методика фізичного виховання»; « Біомеханіка».

Відповідно до Стандарту вищої освіти із зазначеної спеціальності та освітньої програми дисципліна має забезпечити:

програмні компетентності: здатність застосовувати знання про будову та функціонування організму людини; здатність проводити біомеханічний аналіз рухових дій людини;

програмні результати навчання: здійснювати навчання руховим діям та розвиток рухових якостей людини в умовах різних форм організації занять фізичними вправами; застосовувати у професійній діяльності знання анатомічних, фізіологічних, біохімічних, біомеханічних та гігієнічних аспектів занять фізичною культурою і спортом.

Мета дисципліни. Формування у студентів сучасних наукових знань про будову тіла людини, оволодіння основними термінами та поняттями анатомії людини, методами анатомічного дослідження, вивчення будови органів і систем тіла людини.

Предмет дисципліни. Органи та системи органів організму людини.

Завдання дисципліни: вивчити будову тіла людини, його складових – систем, органів та тканин, на основі сучасних досягнень макро- та мікро анатомії, фізіології, біології; сформувати системне розуміння будови організму, всебічно розкрити взаємозв'язок та взаємозалежність окремих частин організму; показати взаємозв'язок організму в цілому з мінливими умовами середовища, вплив праці та соціальних умов на розвиток і будову організму.

3. СТРУКТУРА І ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Структура залікових кредитів дисципліни

Назва теми	Кількість годин		
	Денна форма		
	лекції	практичні роботи	СРС
Тема 1. Вступ. Анатомія людини як фундаментальна біологічна дисципліна	2	2	4
Тема 2. Загальний огляд будови організму	2	2	4
Тема 3. Вчення про кістки та їх з'єднання	2	4	4
Тема 4. Частини скелета людини. Осьовий скелет	2	2	4
Тема 5. Скелет голови	2	2	4
Тема 6. Скелет кінцівок	2	2	8
Тема 7. Вчення про м'язи	2	2	4
Тема 8. М'язи і фасції тулуба	2	4	4
Тема 9. М'язи і фасції голови та шиї	2	2	4
Тема 10. М'язи і фасції верхньої кінцівки	2	2	4
Тема 11. М'язи і фасції нижньої кінцівки	2	2	8
Тема 12. Системи внутрішніх органів. Органи травлення	2	2	4
Тема 13. Загальний огляд системи органів дихання і сечостатевої системи	2	2	4
Тема 14. Залози внутрішньої секреції	2		4
Тема 15. Серцево-судинна і лімфатична система	2	2	4
Тема 16. Нервова система	2		4
Тема 17. Органи чуття та аналізатори	2	2	10
Разом за 1 семестр:	34	34	82

3.2. Програма навчальної дисципліни

3.2.1. Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	Вступ. Анатомія людини як фундаментальна біологічна дисципліна Визначення анатомії людини, її завдання та місце серед інших біологічних і медичних дисциплін. Спеціалізовані напрямки анатомії. Основні методи анатомічних досліджень. Анатомічна термінологія Літ.: [1] с. 4-9; [2] с. 31-50; [5] с. 9-23; [7] с. 3-10	2
2	Загальний огляд будови організму Рівні структурної організації організму. Ділянки і порожнини тіла людини. Вісі і площини, які проводяться через тіло. Статеві, вікові та індивідуальні особливості будови людини. Поняття про конституцію Літ.: [1] с. 26-31; [2] с. 51-57; [4] с. 23-31	2
3	Вчення про кістки та їх з'єднання Будова, форма і функції кісток. З'єднання кісток. Будова суглоба. Розвиток скелета. Літ.: [1] с. 59-79; [2] с. 58-69	2
4	Частини скелета людини. Осьовий скелет Частини скелета людини. Хребтовий стовп, його відділи. Будова хребця. Особливості будови шийних, грудних, поперекових хребців, зумовлені їхніми функціями. З'єднання хребців. Грудна клітка. З'єднання кісток грудної клітки Літ.: [1] с. 74-87; [2] с. 69-80; [9] с. 10-16	2

5	Скелет голови Кістки мозкового черепа. Кістки лицьового черепа. З'єднання кісток черепа. Череп як ціле Літ.: [1] с. 93-126; [2] с. 81-99; [9] с. 17-31	2
6	Скелет кінцівок Кістки верхньої кінцівки. З'єднання кісток верхньої кінцівки. Кістки нижньої кінцівки. З'єднання кісток нижньої кінцівки Літ.: [1] с. 149-192; [2] с. 100-148; [9] с. 32-56	2
7	Вчення про м'язи Будова м'яза. Розвиток м'язів. Класифікація м'язів. Робота м'язів Літ.: [1] с. 218-226; [2] с. 169-173; [5] с. 127-131	2
8	М'язи і фасції голови та шиї Мімічні м'язи голови. Жувальні м'язи. Інші м'язи голови. Фасції голови. Поверхневі м'язи шиї. Глибокі м'язи шиї Літ.: [1] с. 218-226; [2] с. 174-183; [5] с. 131-168; [9] с. 57-78	
9	М'язи і фасції тулуба Класифікація м'язів. М'язи спини. М'язи грудної клітки. Фасції грудної клітки. М'язи живота. Фасції живота. Дихальні м'язи і типи дихання Літ.: [1] с. 247-261; [2] с. 184-212; [5] с. 168-254; [9] с. 79-111	2
10	М'язи і фасції верхньої кінцівки М'язи пояса верхньої кінцівки. М'язи вільної верхньої кінцівки Літ.: [1] с. 269-287; [2] с. 212-263; [5] с. 255-318; [9] с. 112-156	2
11	М'язи і фасції нижньої кінцівки М'язи пояса нижньої кінцівки. М'язи вільної нижньої кінцівки Літ.: [1] с. 291-310; [2] с. 263-316; [5] с. 318-384; [9] с. 156-199	2
12	Загальна анатомія травної системи Класифікація внутрішніх органів. Будова стінок трубчастих органів. Сфінктери травного каналу. Черевна порожнина. Порожнина очеревини. Ротова порожнина. Глотка. Стравохід. Шлунок. Кишечник. Печінка. Підшлункова залоза Літ.: [1] с. 333-384; [3] с. 189-234; [10] с. 51-70	2
13	Загальна анатомія органів дихальної системи Поняття про повітроносні шляхи. Особливості будови стінок повітроносних шляхів. Ніс. Носові залози. Носові ходи. Носоглотковий хід. Гортань. Трахея. Бронхи. Легені Літ.: [1] с. 339-418; [3] с. 234-271; [10] с. 79-89	2
14	Загальна анатомія сечової і репродуктивної системи Загальний огляд сечової системи. Нирки. Сечовід. Сечовий міхур. Сечовивідний канал. Чоловічі статеві органи. Жіноча статева система Літ.: [1] с. 422-466; [3] с. 272-301; [10] с. 90-117	2
15	Загальна анатомія серцево-судинної системи Анатомія серця. Судини. Велике й мале коло кровообігу. Анатомія артеріальної та венозної систем організму. Лімфатичні судини Літ.: [1] с. 488-610; [3] с. 302-364; [10] с. 117-149	2
16	Залози внутрішньої секреції Центральні регуляторні утворення ендокринних залоз: гіпоталамус, гіпофіз, шишкоподібна залоза. Щитоподібна і при щитоподібні залози. Надниркові залози. Органи, що об'єднують ендокринні та неендокринні функції: гонади (яєчники, яєчка), плацента, підшлункова залоза Літ.: [1] с. 629-645; [3] с. 365-371; [10] с. 150-159	2
17	Нервова система. Органи чуття та аналізатори Значення і загальний план будови нервової системи. Нервова тканина.	2

	Спинний мозок. Головний мозок. Вегетативна нервова система. Загальні відомості про органи чуття та аналізатори Літ.: [1] с. 647-800; [5] с. 589-689; [10] с. 160-183	
	Разом за 1 семестр:	34

3.2.2. Зміст практичних занять

№ з/п	Тема практичних занять	Кількість годин
1	Фізичний розвиток організму. Вивчення типу конституції людини Літ.: [8] с. 15-31	2
2	Частини, площини, вісі і порожнини тіла людини Літ.: [6] с. 11-27	2
3	Вивчення будови, форми і з'єднання кісток Літ.: [6] с. 28-38	4
4	Вивчення осьового скелету Літ.: [6] с. 38-51	2
5	Вивчення скелета голови Літ.: [6] с. 52-73	2
6	Вивчення скелета верхньої кінцівки Літ.: [6] с. 74-99	2
7	Вивчення скелета нижньої кінцівки Літ.: [6] с. 100-128	2
8	Вчення про м'язи. М'язи та фасції тулуба Літ.: [6] с. 128-151	4
9	М'язи і фасції голови та шиї Літ.: [6] с. 152-187	2
10	М'язи і фасції верхньої кінцівки Літ.: [6] с. 188-208	2
11	М'язи і фасції нижньої кінцівки Літ.: [6] с. 209-231	2
12	Системи внутрішніх органів. Органи травлення Літ.: [6] с. 232-257	2
13	Система органів дихання. Сечостатева система Літ.: [6] с. 258-281	2
14	Серцево-судинна і лімфатична система Літ.: [6] с. 328-384	2
15	Нервова система. Нервова система. Органи чуття та аналізатори Літ.: [6] с. 385-402	2
	Разом за 1 семестр:	34

3.2.3. Зміст самостійної (у т.ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу, підготовці до виконання і захисту практичних робіт, тестування з теоретичного матеріалу тощо.

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до виконання і захисту практичної роботи 1	4
2	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до виконання і захисту практичної роботи 2	4

3	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до виконання практичної роботи 3	4
4	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до захисту практичної роботи 3	4
5	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до виконання і захисту практичної роботи 4	4
6	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до виконання і захисту практичної роботи 5 Підготовка до тестового контролю 1	8
7	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до виконання і захисту практичної роботи 6	4
8	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до виконання і захисту практичної роботи 7	4
9	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до виконання практичної роботи 8	4
10	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до захисту практичної роботи 8	4
11	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до виконання і захисту практичної роботи 9 Підготовка до тестового контролю 2	8
12	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до виконання і захисту практичної роботи 10	4
13	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до виконання і захисту практичної роботи 11	4
14	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до виконання і захисту практичної роботи 12	4
15	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до виконання і захисту практичної роботи 13	4
16	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до виконання і захисту практичної роботи 14	4
17	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до виконання і захисту практичної роботи 15 Підготовка до тестового контролю 3	10
	Разом за 1 семестр:	82

Керівництво самостійною роботою здійснює викладач згідно з розкладом консультацій у позаурочний час.

4. ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних методів. Зокрема, лекції проводяться в основному словесними методами, а практичні заняття і тестування проводяться з використанням інформаційних технологій і мають за мету – отримання студентами системи про будову тіла людини, оволодіння основними термінами та поняттями анатомії людини, методами анатомічного дослідження, вивчення будови органів і систем тіла людини; самостійна робота (використання платформи MOODLE ХНУ).

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Процес оцінювання підготовленості студента можна розділити на етапи. Перший етап оцінювання направлений на визначення знань інформаційного мінімуму. Для цього перед вивченням дисципліни, як правило, проводиться вхідний контроль знань з дисциплін, що їй передують і забезпечують.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочим планом дисципліни.

Форми оцінювання: усне опитування, письмове опитування (тестування), іспит.

Семестровий контроль проводиться у формі іспиту. При цьому при виведенні остаточної оцінки враховуються результати поточного контролю. Якщо студент твердо засвоїв визначені навчальним планом формальні знання, то це означає, що розуміє будову тіла людини, здатний розглядати організм як єдине ціле, нерозривно пов'язане із зовнішнім середовищем, застосовувати у професійній діяльності знання анатомічних аспектів занять фізичною культурою і спортом.

6. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У СЕМЕСТРІ

Оцінювання академічних досягнень студента здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості.

Оцінка, яка виставляється за практичну роботу, складається з таких елементів: усне опитування студентів перед допуском до виконання практичної роботи; знання теоретичного матеріалу з теми; якість оформлення протоколу; вміння студента обґрунтувати прийняті рішення; своєчасний захист практичної роботи.

Термін захисту практичної роботи вважається своєчасним, якщо студент захистив її на наступному після виконання роботи занятті. За несвоєчасний захист практичної роботи з неповажної причини студент за позитивну відповідь отримує оцінку «задовільно». Пропущене заняття студент зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється тестуванням.

Оцінювання знань студентів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає, логічний виклад відповіді державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якість оформлення роботи і володіння спеціальними інструментами. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві похибки.
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом і фаховою термінологією, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента будується на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві-три несуттєві помилки.
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
	дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

	Захист практичних робіт																	Поточний тестовий контроль			ПКЗ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	T1-6	T7-11	T12-17	Іспит
ВК:	0,3																	0,3			0,4

Умовні позначення: Т – тема дисципліни; ПКЗ – підсумковий контрольний захід.

Оцінювання тестових завдань

Під час поточного тестового контролю кожний студент отримує тест, який складається із 20 тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою. На тестування відводиться 15 хвилин. Підсумковий тест складається із 40 тестових завдань. На тестування відводиться 30 хвилин. Тестування здійснюється в MOODLE.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		Достатньо – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

7. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

1. Визначення предмету «Анатомія людини», його завдання. Зв'язок анатомії з іншими предметами. Поняття про морфологію. Методи анатомічних досліджень.
2. Поняття про орган. Види органів та загальний план будови. Поняття про систему органів.
3. Загальна характеристика системи скелета людини та її біологічне значення. Осьовий та додатковий скелет. Будова кістки як органа, хімічний склад, види кісток.
4. З'єднання кісток, види. Будова суглоба, допоміжний апарат суглоба. Класифікація суглобів, види рухів у суглобах.
5. Череп, його відділи й кістки. Особливості розвитку та будови кісток черепа. З'єднання кісток черепа. Вікові та статеві особливості черепа.
6. Хребтовий стовп, його відділи. Особливості будови хребців, їх з'єднання. Хребтовий стовп у цілому, фізіологічні вигини хребта, формування їх та значення.
7. Скелет грудної клітки. З'єднання грудної клітки. Грудна клітка в цілому.
8. Кістки та з'єднання грудного пояса. Кістки та з'єднання вільної верхньої кінцівки.
9. Кістки та з'єднання тазового пояса. Таз у цілому. Статеві відмінності таза. Основні виміри жіночого таза.
10. Кістки та з'єднання вільної нижньої кінцівки.
11. Скелетні м'язи, розміщення, форма, основні фізіологічні властивості. Будова м'яза як органа. Допоміжний апарат м'язів.
12. М'язи голови. Особливості прикріплення м'язів лица. Жувальні м'язи.
13. М'язи шиї. Класифікація, функції.
14. М'язи спини, функції їх.
15. М'язи грудної клітки, функції їх. Діафрагма.
16. М'язи живота, функції їх. Біла лінія живота. Пахвинний канал.
17. М'язи верхньої кінцівки, їхні функції.
18. М'язи нижньої кінцівки, їхні функції.
19. Роль нервової системи в координації функцій організму та взаємозв'язку його з навколишнім середовищем. Класифікація нервової системи.
20. Спинний мозок, його розміщення, оболони, зовнішня будова. Спинномозкова рідина.
21. Внутрішня будова спинного мозку. Сегмент, корінці, біла та сіра речовина. Функції спинного мозку.
22. Головний мозок: загальні відомості, розміщення, розвиток, відділи. Оболони головного мозку та простори між ними. Спинномозкова рідина. Гематоенцефалічний бар'єр.
23. Довгастий мозок, його топографія, будова, функції. Біологічне значення довгастого мозку.
24. Задній мозок, його розміщення, будова, порожнина, функції.
25. Середній мозок, його розміщення, будова, порожнина, функції.
26. Проміжний мозок, його розміщення, будова, порожнина, функції. Поняття про сітчасте утворення (ретиккулярну формацію), особливості будови, функції.
27. Кінцевий мозок, його розміщення, будова, порожнини. Мозолисте тіло. Біла речовина.
28. Кора великого мозку. Проекційні зони кори. Асоціативні зони та їх значення. Рухова асиметрія великого мозку.
29. Основні ядра та структури утворень кінцевого мозку, їхні функції.
30. Обідкова (лімбічна) частка, її функції.
31. Стовбур спинномозкового нерва; утворення, основні гілки. Сплетення спинномозкових нервів.
32. Шийне сплетення, основні гілки та ділянки іннервації.
33. Плечове сплетення, основні гілки та ділянки іннервації. Грудні нерви.
34. Попереково-крижове сплетення: поперекове та крижове сплетення, основні гілки та ділянки іннервації.
35. Черепні нерви, кількість, функціональні види (рухові, чутливі, змішані), ділянки іннервації.

36. Загальний план будови автономного відділу периферичної нервової системи, функціональне значення. Особливість автономної рефлекторної дуги.
37. Симпатична частина автономного відділу периферичної нервової системи: центри, вузли, гілки, медіатор. Особливості впливу на функції організму.
38. Парасимпатична частина автономного відділу периферичної нервової системи: центри, вузли, гілки, медіатор. Особливості впливу на функції організму.
39. Загальна характеристика залоз внутрішньої секреції
40. Щитоподібна залоза. Прищитоподібні залози. Топографія, будова.
41. Гіпофіз. Шишкоподібна залоза, її розміщення.
42. Надниркові залози, топографія, будова.
43. Підшлункові островці, їх розміщення, особливості будови.
44. Схема будови травного каналу.
45. Будова та функціональне значення ротової порожнини. Слинні залози.
46. Глотка, її розміщення, частини, будова стінки. Стравохід, його розміщення, частини, звуження.
47. Черевна і тазова порожнини. Очеревина. Очеревинна порожнина. Розміщення органів стосовно очеревини. Брижі. Малий чепець. Великий чепець.
48. Шлунок, топографія, форма, будова, частини. Функції шлунка. Шлункові залози.
49. Печінка, топографія, будова, функції. Печінкова часточка. Жовчовивідні шляхи.
50. Підшлункова залоза: топографія, будова, функції.
51. Тонка кишка, розміщення, відділи, особливості будови стінки. Функції..
52. Товста кишка, розміщення, відділи, особливості будови. Значення нормальної мікрофлори товстої кишки.
53. Повітроносні шляхи, топографія, будова, функції. Значення дихання через ніс. Приносіві пазухи.
54. Легені, топографія, будова. Структурно-функціональна одиниця — ацинус.
55. Плевра, будова, листки, плевральна порожнина, плевральні синуси, тиск у плевральній порожнині. Пневмоторакс. Середостіння.
56. Первинні та вторинні лімфатичні органи: червоний кістковий мозок, за груднинна залоза, селезінка, лімфатичне кільце глотки, ділянкові лімфатичні вузли.
57. Процес кровообігу. Структури, що його здійснюють. Значення процесу кровообігу для організму. Види судин, особливості будови їхніх стінок. Поняття про сполучні та обхідні судини.
58. Велике та мале коло кровообігу. Кровообіг плода.
59. Серце, топографія, форма, будова. Межі серця. Осердя, осердна порожнина. Кровопостачання серця. Іннервація серця.
60. Аорта, її відділи. Артерії дуги та висхідної частини аорти.
61. Грудна та черевна частини аорти, їхні гілки та ділянки кровопостачання.
62. Артерії головного мозку. Артеріальне коло мозку.
63. Артерії верхньої кінцівки, їхні гілки та ділянки кровопостачання. Місця притискання артерій для тимчасового зупинення кровотечі.
64. Артерії нижньої кінцівки, їхні гілки та ділянки кровопостачання. Вени великого кола кровообігу. Особливості кровотоку у венах.
65. Верхня порожниста вена, основні гілки та ділянки відтоку крові.
66. Нижня порожниста вена, основні гілки та ділянки відтоку крові.
67. Ворітна печінкова вена, її значення. Значення сполучень (анастомозів) між венами.
68. Лімфатичні стовбури та протоки. Ділянкові лімфатичні вузли, їх значення.
69. Значення процесів виділення для організму. Нирки, топографія, форма, будова.
70. Особливості кровопостачання нирки, зумовлені її функцією. Структурно-функціональна одиниця нирки.
71. Сечовивідні шляхи. Жіночий та чоловічий сечівник.
72. Чоловічі статеві органи, їх розміщення, будова, функції.
73. Жіночі статеві органи, їх розміщення, будова, функції.

74. Сенсорні системи (аналізатори), відділи та їх функціональне значення. Види рецепторів, їх властивості. Шкіра, будова, функції, залози. Похідні шкіри.
75. Нюхова сенсорна система, відділи, розміщення, значення (I пара черепних нервів). Смакова сенсорна система. Види смакових відчуттів.
76. Око та структури утворень. Очне яблуко, його розміщення, будова. Додаткові структури ока.
77. Зорова сенсорна система, відділи, розміщення, значення. II пара черепних нервів.
78. Вуха, його розміщення, будова, значення.
79. Слухова сенсорна система, відділи, розміщення.
80. Вестибулярна сенсорна система, відділи, розміщення, значення.

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальний процес з дисципліни «Анатомія людини» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Анатомія людини. Підручник / Коцан І.Я., Гринчук В.О., Велемєць В.Х., та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2009 — 904 с.
2. Головацький А.С. Анатомія людини / А.С. Головацький, В.Г. Черкасов, М.Р. Сапін, Я.І. Федонюк. – Нова книга, 2009. – Т. 1-3.
3. Шапаренко П.П. Анатомія людини / П.П. Шапаренко, Л.П. Смольський. – В 2 т. – К. : Здоров'я, 2003. – 744 с.
4. Коляденко Г.І. Анатомія людини : Підручник для вузів / Г.І. Коляденко. – К. : Либідь, 2001. – 380 с.
5. Дюбенко К.А. Анатомічна термінологія / К.А. Дюбенко. – К., 2001. – 392 с.
6. Сакевич В.І. Посібник для практичних занять з анатомії та фізіології з основами патології / В.І. Сакевич, Ю.І. Мастеров, Р.П. Сакевти. – К. : Здоров'я, 2003. – 514 с.

Додаткова

7. Міжнародна анатомічна номенклатура : Український стандарт. – К. : Здоров'я, 2001. – 328 с.
8. Мицкан Б.М. Функціональна анатомія : Підручник для ВНЗ фіз. виховання і спорту III-IV рівнів акредитації / За ред. Я.І. Федонюка, Б.М. Мицкан, Я.І. Федонюк. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2007. – С. 552.
9. Тоні Сміт. Людина. Навчальний атлас з анатомії та фізіології / Тоні Сміт. – Львів, 2000. – 240 с.
10. Федерік Мартіні. Анатомічний атлас людини / Федерік Мартіні. – К. : Медицина, 2011. – 198 с.

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

- Модульне середовище для навчання. – Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua>.
- Електронна бібліотека університету. – Доступ до ресурсу: http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/page_lib.php.